

N:o 28.

Ank. till Riksd. kansli den 25 februari 1898, kl. $\frac{1}{3}$ e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om förslag till lagbestämmelser om boupptecknings- och arfskiftesarfvode på landet m. m.

Andra Kammaren har till lagutskottet öfverlemnadt en inom samma kammare af herr C. J. Öberg väckt motion, n:o 100, af följande lydelse:

»Härmed tillåter jag mig vördsamt fästa Riksdagens uppmärksamhet uppå en enligt mitt förmenande förefintlig brist i vår lagstiftning. Jag syftar nemligen på det förhållandet, att medan det är genom flera på olika tider af Kongl. Maj:t utfärdade nådiga kungörelser, hvilka finnas införda under 9 kap. 1 § ärfdebalken, för rikets städer bestämdt, huru en viss procent i inventeringsarfvode får uppbäras för förrättande af bouppteckningar och arfsutredningar i dödsbo — är deremot ingenting lagbestämt om huru sådant inventerings- och delningsarfvode får beräknas på landsbygden, utan är detta helt och hållet lemnadt åt godtycket.

Mångenstädes tillämpas det oaktadt vid debiterande af arfvode för bouppteckningar och arfsutredningar på landsbygden den för en del städer gällande så olika arfvodesbestämmelsen i den öfvertygelsen, att man dervid förfar fullt lagligt och att ifrågavarande bestämmelse är en gemensam sådan för land och stad — ett förfarande som dock, efter mitt förmenande, är alldeles origtigt.

Att anmärkta förhållande är en brist i vår lagstiftning, som bör afhjelpas, dels för att förekomma sådan missuppfattning, dels för att ej tillfällen må lemnas till oskäligen debiteringar, det synes mig vara alldeles påtagligt.

Dessutom är det min öfvertygelse, att en bestämmelse om inventeringsarfvode för bouppteckningars förrättande i konkursbo är af synnerligt behof påkallad, för att vederbörande i sådant afseende ej skola mer än tillbörligt betungas. Uti konkursbon, der det tillkommer domaren att förordna bouppteckningsförrättare, kan en fordringsegare ej öfva stort inflytande, och då dertill kommer, att de stora fordringsegarne, såsom ofta händer, genom röstmagt utse sig sjelfva till utredningsmän, så äro desse i tillfälle att bestämma åt sig höga arfvodesbelopp.

Det vill därför synas mig, som om de skäl, hvilka föranlett Kongl. Maj:t att utfärda bestämmelse i berörda hänseende för städerna, äfven skulle kunna åberopas för en sådan bestämmelse i fråga om landsbygden.

En sådan lagbestämmelse synes mig derjemte nödvändig, på det att, vid utredning af dödsbo, der båda makarne äro döda och efterlemnadt endast omyndiga barn, tillfälle ej må gifvas att taga oskäligen betaldt, hvilket annars, såsom flera exempel visa, lätteligen inträffar, då i ty fall ingen uppgörelse eller ackordering på förhand kunnat förekomma.

Åtskilliga exempel finnas, som allt för tydligt visa, att det arfvode, som för bouppteckningar i såväl döds- som konkursbon påförts, ej står i rimligt förhållande till det arbete och den tid, som därför kräfts, och hafva klagomål häröfver gång efter annan försports.

Jemte det jag anser, att saknaden af sådan lagstadgad bestämmelse för landsbygden som den af mig berörda bör af Riksdagen afhjelpas, vågar jag jemväl i sammanhang härmed hemställa, huru vida den hittills för städerna genom här ofvan antydda Kongl. Maj:ts nådiga kungörelser lagbestämda inventerings- och delningsprocent må kunna underkastas en sådan förändring, att, om möjligt är, en gemensam sådan kunde åstadkommas.

I fråga om grundprincipen härför synes det, som om en sådan borde vara den progressiva (men i motsatt riktning mot den för bouppteckningar utgående stämpel), då derigenom en visshet vunnas, att utgående arfvode, vare sig det gälde stora eller små tillgångar, blefve mera öfverensstämmande med billighet och rättvisa.

Jag tillåter mig därför föreslå, att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t ville anhålla om förslag i ämnet till en kommande Riksdag.»

I motionens syfte hafva fyra af Andra Kammarens ledamöter instämt.

Motionärens framställning, i hvad densamma afser fixerande af arfvodena för boupptecknings och arfskiftes förrättande i dödsbo å landet, synes delvis bero på missuppfattning rörande de för städerna i dylikt hänseende gällande föreskrifter. Det är nemligen ingalunda så, som motionären tyckes tro och som han åberopat till hufvudsakligt stöd för sitt förslag om ifrågavarande arfvodens fixerande för landet, att grunderna för beräkningen af boupptecknings- och arfskiftesarfvoden i dödsbo äro för städerna i allmänhet bestämda; tvärtom gäller för de flesta städers invånare numera samma regel som för invånarne å landet, att nemligen de ega att till boupptecknings- och arfskiftesförrättare kalla hvem helst de vilja, äfvensom att de härför utgående arfvodenas belopp bero på öfverenskommelse. Endast för de fall, att bouppteckningarne och arfskiftena förrättas af magistraten eller af genom densamma utsedde personer, äro bestämmelser om arfvodenas belopp gifna.

Hvad för öfrigt beträffar förslagets sakliga innebörd, hyser utskottet den uppfattning, att ett fixerande af boupptecknings- och arfskiftesarfvodena i dödsbo ur flera synpunkter ej är att tillstyrka. Skulle så ske, måste naturligtvis vid fastställande af beräkningsgrunderna för arfvodena dessa så bestämmas, att arfvodet i hvarje speciellt fall komme att utgöra åtminstone skälig ersättning för besväret med förrättningen, och detta skulle med hänsyn till de mångfaldiga skiftningar, som ifrågavarande förrättningar erbjuda i anseende till arbete och omtanke, nödvändigt leda till fastställande af en ganska hög norm för arfvodenas beräkning.

I en mängd fall, der besväret med förrättningarne vore ringa, men tillgångarne stora, komme alltså arfvodena att utgå med belopp, öfverstigande hvad som kunde anses såsom skälig ersättning.

Den nu gällande anordning, enligt hvilken det blifver möjligt att för hvarje särskildt fall, då bouppteckning eller arfskifte ifrågakommer, taga hänsyn till samtliga de omständigheter, som för bestämmande af arfvodenas skäliga belopp kunna vara af betydelse, synes därför utskottet tillfredsställande. Vål vet utskottet, att understundom arfvodesanspråk framställas, som med fog kunna betecknas vara oskäliga, men hvilka sterhusdelegarne det oaktadt anse sig böra tillmötesgå, men detta förhållande är icke någon nödvändig följd deraf, att bestämmelser om arfvodenas belopp saknas, och kan därför ej med synnerlig

kraft åberopas till stöd för dylika bestämmelser. Först och främst finnes ju den utvägen öppen att genom aftal på förhand bestämma arfvodenas belopp, och dessutom, derest detta underlåtes, har ju den, som finner ett begärdt arfvode för högt, möjlighet att hänskjuta frågan till domstols pröfning.

Äfven motionärens förslag om särskilda bestämmelser för beräkning af arfvode för boupptecknings förrättande i konkursbo anser sig utskottet böra afstyrka. Olägenheterna af dylika bestämmelser skulle blifva enahanda med de ofvan beträffande boupptecknings- och arfskiftesarfvoden i dödsbo angifna, och härtill kommer ett särskildt förhållande, som ytterligare gör sådana bestämmelser i fråga om bouppteckningsförrättning i konkursbo obehöfliga, det nemligen, att konkursmyndigheten kan, utan att rättegång behöfver anhängiggöras, till pröfning upptaga frågan om arfvodets belopp.

Hvad slutligen angår motionärens förslag att genom ändring i de af Kongl. Maj:t meddelade särskilda stadgandena rörande arfvoden för boupptecknings- och arfskiftesförrättningar i dödsbo inom vissa städer vinna likartade bestämmelser härutinnan, kan utskottet ej tillstyrka åtgärd i sådant syfte, då dessa stadganden tillkommit efter framställning från vederbörande i de städer, för hvilka bestämmelserna gälla, och de fastställda afgifterna äro afsedda att tagas i anspråk för aflöning af dessa städers tjenstemän eller andra städernas allmänna utgifter.

På grund af det ofvan anförda hemställer utskottet alltså,

att herr Öbergs ifrågavarande motion icke må
till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 25 februari 1898.

På lagutskottets vägnar:

Carl B. Hasselrot.

Herr Nilsson har begärt få antecknadt, att han, i anseende till ledighet från riksdagsgöromålen, icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.
